

Bemötande av kritik riktad mot min forskning rörande Tingsten och Congress for Cultural Freedom

© Mikael Nilsson
mikael.nilsson@historia.su.se

Det följande är en kort redovisning av en del av de belägg som finns för Tingstens samröre med den CIA-finansierade och -kontrollerade organisationen Congress for Cultural Freedom (CCF) samt en granskning av Olof Peterssons anklagelser mot mig i hans kommande bok Herbert Tingsten – Vetenskapsmannen (den som vill ha än mer belägg hänvisas till min originalartikel¹).

Hur det hela började

Inför P3 Dokumentärs program *CIA:s hemliga propagandakrig i Sverige* som skulle sändas den 3 mars 2013 skulle jag medverka i *Studio Ett* den 1 mars. I direktsändning konfronterades jag av statsvetaren Olof Peterssons anklagelser om att fara med osanningar i min forskning. Bl.a. sade han att det var bland den sämsta forskning han sett och att han inte vet om det var forskningsfusk eller ej. Kritiken byggde han på sin kommande bok om Tingsten och ett utdrag ur denna hade jag lyckats få se minuterna innan sändning. Eftersom Petersson överrumplade mig och jag inte hade möjlighet att kolla hans kritik eller mina källor – jag medverkade via mobiltelefon från Sälen (detta var under sportlovet) – så kunde jag inte annat än att medge vissa misstag. Jag poängterade dock att dessa inte hade några större konsekvenser för mina resultat.

Den efterföljande debatten

Dagen efter fanns i DN en TT-intervju med Petersson där han tillbakavisar mina uppgifter. SR drog tillbaka dokumentären tillfälligt för att göra kompletterande intervjuer med mig och Petersson. Denne vägrade dock att ställa upp. *Upsala Nya Tidning*,² *Expressen*,³ *Dagens Nyheter*⁴ och *Sydsvenskan*⁵ hade de följande dagarna artiklar där min forskning och min person nedgjordes. Gemensamt för alla dessa kritiker var att de inte hade läst min forskningsartikel. Jag erbjöds heller inte i något fall möjlighet till genmäle på den ytterst personliga kritiken i samband med publikation i enlighet med ”Spelregler för press, radio och TV” vars punkt 13 lyder: ”Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter.”⁶

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski gick längst av alla. Han nöjde sig inte med att kritisera något han inte läst. Han citerade även ur Peterssons ovannämnda text och valde så klart det

¹ Kritiken gäller min artikel: ”The editor and the CIA: Herbert Tingsten and the Congress for Cultural Freedom: a symbiotic relationship” i *European Review of History*, Vol. 18, No. 2, April 2011, ss. 147–174. Det bör understrykas att denna artikel genomgått sedvanlig double-blind peer-review och att de saker som Petersson nu påpekar inte kommit fram, eller ansetts vara ett problem, i denna granskning.

² Holmberg, Håkan, ”Vad P3 bör veta om Tingsten” i *Upsala Nya Tidning*, 3 mars 2013, <http://www.unt.se/ledare/vad-p3-bor-veta-om-tingsten-2307781.aspx>. Datum för access: 2013-03-16.

³ Gustafsson, Lars, ”Kalla handen” i *Expressen*, 6 mars 2013, <http://www.expressen.se/kultur/kalla-handen/>. Datum för access: 2013-03-16.

⁴ Wolodarski, Peter, ”En god tidning får oss att tänka, känna och därmed handla” i *Dagens Nyheter*, 10 mars 2013, <http://www.dn.se/ledare/signerat/peter-wolodarski-en-god-tidning-far-oss-att-tank-a-kanna-och-darmed-handla>. Datum för access: 2013-03-16.

⁵ Ohlsson, Per T, ”En skruvad historia” i *Sydsvenskan*, 10 mars 2013, <http://www.sydsvenskan.se/opinion/per-ohlsson/tingsten-en-skruvad-historia/>. Datum för access: 2013-03-16.

⁶ <https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv>. Datum för access: 2013-03-26.

stycke som innehöll de absolut mest grövsta orden där det sades att jag ”framstår” som en förfalskare och propagandist. *Expressen* och *Sydsvenskan* lät mig åtminstone få in ett genmäle sedan jag själv begärt det.⁷ Det gjorde däremot inte DN. Detta trots att Wolodarski i samma artikel hade framhållit journalistikens och DN:s värden; hur tidningen gick i Tingstens liberala anda; hur journalistiken liksom vetenskapen söker sanningen, prövar teorier och hör motargument. Men inget genmäle i den tidningen alltså.

Att dessa journalister inte tvekar att ta heder och ära av forskare vars arbeten de aldrig läst är häpnadsväckande. Det bryter klart mot en annan pressetisk regel som lyder: ”Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.”⁸

Peterssons kritik och en granskning av denna

Peterssons kritik mot mig har gått ut på att jag skall ha ”försökt att ta författarheder och forskarära av Herbert Tingsten” samt att det är jag, underförstått inte Tingsten, ”som framstår som förfalskaren och propagandisten.” Detta är hårda ord. Det implicerar att jag skulle ha anklagat Tingsten för att vara en förfalskare, vilket jag aldrig gjort. Propagandist var han naturligtvis på så vis att han förmedlade en ideologisk agenda avsedd att förändra människors handlingar och tankemönster (även Tingsten själv ansåg sig syssla med propaganda⁹). Jag lägger inte något nedsättande i denna beteckning, vilket däremot Petersson gör.¹⁰

Petersson kritik kan delas upp i 6 punkter:

1. Jag har fel då jag påstår att Tingsten deltog i CCF:s konferenser 1955 och 1960.
2. Jag har fel då jag påstår att Tingsten hade en närmare relation till CCF än vad som tidigare varit känt.
3. Jag har fel när jag hävdar att Tingsten inte talat om sin relation till CCF och att Tingsten inte erkände CCF-kretsens influens på hans publiceringar på temat ”ideologiernas död”.
4. Han menar att jag framställer Tingstens inlägg på en CCF-konferens i Bryssel 1950 på ett felaktigt sätt.
5. Han gör ett stort nummer av att jag förväxlat Tingstens medlemskap i CCF:s International Committee med dess International Secretariat.

⁷ Nilsson, Mikael, ”Genmäle: ’En skruvad historia’” i *Sydsvenskan*, 15 mars 2013, <http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/genmale-en-skruvad-historia/>. Datum för access: 2013-03-16. Nilsson, M., ”Fakta inte bort fakta” i *Expressen*, 8 mars 2013, <http://www.expressen.se/kultur/fakta-inte-bort-fakta/>. Datum för access: 2013-03-16.

⁸ <https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv.> (Punkt 2) Datum för access: 2013-03-26.

⁹ Tingsten, Herbert, *Mitt liv. Tidningen 1946–52* (Stockholm: Norstedts, 1963), ss. 188–189. Här skriver Tingsten om hans propagerande mot den svenska neutralitetspolitiken och säger bl.a. att istället för begreppet ’neutralitetspolitik’ så använde han ordet ’isolationism’ vilket var ”mitt propagandaord”.

¹⁰ För en idéhistorisk analys av Tingstens ideologiska propaganda, se: Ers, Andrus, *Segrarnas historia: Makten, historien och friheten studerade genom exemplet Herbert Tingsten, 1939–1953* (Umeå: H:ström – Text & Kultur, 2008).

6. Han påstår att jag har fel när jag säger att det är rimligt att anta att Tingsten kände till CIA-kopplingen eftersom detta var känt mycket tidigt av de ledande personligheterna inom CCF.

Men först: jag har sammanlagt 135 noter i artikeln som innehåller hänvisningar till 85 primärkällor. Peterssens invändningar gäller två sekundärkällor (en som innehöll felaktig information [punkt 1] och en som han påstår att jag feltolkat [punkt 6]) samt tre primärkällor [punkt 1, punkt 4 och punkt 5]. Punkt 2 och 3 gäller ju inte specifika källor, utan snarare mina slutsatser generellt).

Punkt 1:

Petersson har rätt i att min artikel innehåller två misstag, d.v.s. Tingsten deltog faktiskt inte i Milano 1955 och Berlin 1960. Men omständigheterna kring detta är inte alls sådana som Petersson framställer dem. Dels så är det ju så att den tidigare litteraturen som jag stödjer mig på också gjort samma misstag som jag vad gäller Milano.¹¹ Men Tingsten hade verkligen accepterat inbjudan till Milano och därmed förbundit sig att delta.¹² Detta döljer Petersson. Dels blir det som Petersson säger grovt missvisande i ljuset av källmaterialet. Tingsten blev faktiskt i samband med detta medlem i CCF:s generalförsamling som skulle ha möte dagen efter konferensens slut. Tingsten kunde dock komma först två dagar senare. Eftersom han då skulle missa mötet så menade CCF:s generalsekreterare Nicolas Nabokov att Tingsten inte behövde komma till Milano alls.¹³ Inget av detta redovisar Petersson. Tingsten deltog även i diskussionerna tillsammans med den svenska kommittén angående vilka svenskar som skulle bjudas in till konferensen.¹⁴

Detta förändrar helt Peterssens bild av sakernas tillstånd och styrker faktiskt mina slutsatser än mer, d.v.s. att Tingsten hade ett mycket tätare samarbete och relation med CCF än vad vi tidigare visste! Peterssens bild av Tingstens samröre med CCF är alltså helt felaktig.

Gällande konferensen i Berlin 1960 så framgår det alltså av dokumenten att Tingsten accepterat deltagande även på denna konferens, men att han av okänd anledning var tvungen att ställa in relativt kort tid innan den gick av stapeln.¹⁵ Detta hade undgått mig, men är ingenting som påverkar artikelns övergripande slutsatser.

¹¹ Andra forskare som uppgett samma sak är i kronologisk ordning: Nils Runeby (1981), Ann-Marie Henschen-Dahlquist (1993), Svante Nordin (2004), Andrus Ers (2008). Petersson listar själv de första tre, men inte Ers.

¹² Full list of invitations to the conference on the future of freedom in Milan sent out by the Secretariat, up to May 21, ss. 1 & 13, i: International Association for Cultural Freedom Records; Series III The Seminars, The Future of Freedom, September 12–17, Milan 1955; Box 7, folder 3 "Participants"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago. Se även: Brev från Hámóri till Josselson 3 juni 1955 i: International Association for Cultural Freedom Records; Series II; "Sweden"; Box 297, folder 2 "Hámóri, L., 1956–1957"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago. Pinsamt nog hade jag missat att Tingsten inte står med i listan över deltagare, se: List of Participants, Milan 12–17 September 1955, s. 12 i: International Association for Cultural Freedom Records; Series III The Seminars, The Future of Freedom, September 12–17, Milan 1955; Box 7, folder 3 "Participants"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago.

¹³ Brev från Nabokov till Tingsten 31 augusti 1955 i: International Association for Cultural Freedom Records; Series II; "Sweden"; Box 296, folder 5 "Miscellaneous 1952–1955"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago. Detta dokument samt två övriga finns numera upplagda på SR:s hemsida, se: <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=2519>. Datum för access: 2013-04-02.

¹⁴ Brev från Hámóri till Nabokov 1 mars 1955; Brev från Hámóri till Josselson 3 juni 1955 i: International Association for Cultural Freedom Records; Series II; "Sweden"; Box 297, folder 2 "Hámóri, L., 1956–1957"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago.

¹⁵ Brev från Jørgen Schleimann till Bengt Alexandersson 3 juni 1960, s. 1, i: International Association for Cultural Freedom Records; Series II; "Sweden"; Box 296, folder 11 "Miscellaneous 1960"; Joseph Regenstein Library, University of Chicago.

Punkt 2:

Detta påstående är uppseendeväckande. Det Petersson måste göra för att kunna komma till denna slutsats är att totalt ignorera alla utom några få av de 85 primärkällor som jag hänvisar till i artikeln som styrker min argumentation och koncentrera sig på det fåtal punkter då han tycker sig kunna belägga vissa felaktigheter. Det gör han också. Faktum är att hans text aldrig ens nämner att det finns dokument i min artikel som stödjer min argumentation.

Punkt 3:

Eftersom jag i min artikel belägger att Tingsten löpande under hela 1950-talet och även tidigt 1960-tal haft kontakt med CCF och Svenska kommittén och trots det inte nämnt detta i sina memoarer eller i annat sammanhang så hävdar jag att mitt påstående, att Tingsten valde att hålla dessa kontakter undan offentligheten, håller utan några som helst problem. Inget av detta var heller känt tidigare och Petersson döljer konsekvent min dokumentation för sina läsare.

Petersson anser att jag, genom att argumentera för en koppling mellan Tingstens publicering på temat ”ideologiernas död” och hans samröre med CCF, försöker framställa Tingsten ”som en simpel plagiatör”. Detta gör jag inte alls. Tvärtom så påpekar jag på flera ställen i artikeln att Tingsten varit inne på dessa idéer långt tidigare och att han till och med inspirerat andra som sedan lanserade samma idéer. Vad jag gör är dock att jag framhåller de tidsmässiga och personliga kopplingarna mellan CCF och Tingsten gällande tesen om ”ideologiernas död” och att vi rimligen inte kan bortse ifrån dessa. Tesen togs ju av CCF samtidigt och blev till en av den tidens mest diskuterade och inflytelserika idéer; samtliga intellektuella som propagerade idén var medlemmar i CCF (inklusive Tingsten). CCF-nätverket fungerade som en katalysator dels genom att sammanföra dessa intellektuella, dels genom att ge dem ett forum för diskussioner samt rikligt med likvida medel för att sprida tesen. Ingen människa utvecklas i ett intellektuellt vakuum – inte ens Tingsten – och eftersom vi vet att Tingsten hade kontakt med personer ur CCF och att han var medlem i dess Internationella kommitté under denna tid blir frågan *på vilket sätt*, snarare än *om*, Tingsten påverkades av dessa kontakter i sin intellektuella verksamhet? Tingsten var heller inte först med denna idé.¹⁶ Att bortse från denna internationella kontext när vi utvärderar Tingstens propagerande för tesen vore inte bara djupt ohistoriskt utan även ett uttryck för allvarligt bristande analytisk förmåga. Detta resonemang stöds även av andra svenska forskare,¹⁷ och är inte det minsta kontroversiellt internationellt där forskningen sedan länge utrett hur denna idé spreds av CCF.¹⁸

Petersson protesterar mot att jag skrev att Tingsten inte erkänt ”that there were other intellectuals in the world that were considering the same thesis as he was.”¹⁹ Mina ”anklagelser är lika oerhörda som falska”, skriver han, och påpekar att Tingsten redan i inledningen i sin bok *Från idéer till idyll* hänvisar till andra forskare. Detta har jag dock aldrig försökt dölja, ty jag redovisar detta öppet i min artikel.²⁰ Att det blir så besvärligt för Petersson beror på att han helt enkelt inte har förstått hur han skall läsa detta citat i sitt

¹⁶ Torsendahl påpekade redan 1967 att dessa idéer hade en lång historia internationellt. Torstendahl spårar den så långt tillbaka som till Karl Mannheims *Ideologie und Utopie* från 1930 (Torstendahl, Rolf, ”Historikerna inför ideologierna” i *Scandia*, Vol. 33, Nr. 2, 1967, s. 222).

¹⁷ Se ex. Skovdahl, Bernt, *Tingsten, totalitarismen och ideologierna* (Stockholm: Symposion, 1992); Ers, Andrus, *Segrarnas historia: Makten, historien och friheten studerade genom exemplet Herbert Tingsten, 1939–1953* (Umeå: H:ström – Text & Kultur, 2008).

¹⁸ Se ex. Scott-Smith, Giles, *The Politics of Apolitical Culture: The Congress for Cultural Freedom, the CIA, and Post-war American Hegemony* (London: Routledge, 2002).

¹⁹ *Ibid.*, s. 159.

²⁰ *Ibid.*, not 83, s. 170.

sammanhang. Min poäng är att Tingsten endast nämnde de andra som förfäktade tesen som exempel på sådana som följt i hans fotspår – *ergo* inte såsom oberoende förfäktare och ännu mindre som inspirationer för honom själv. Jag bygger detta resonemang dels på Tingstens egna ord i hans memoarer där han faktiskt säger att så vitt han kunde förstå så var hans perspektiv relativt nytt, vilket är ungefär det samma som det som står i förordet till *Från idéer till idyll*:

”Vid ungefär samma tid och senare har utjämnningen inom den lyckosamma demokratin, delvis i anslutning till min i ’Political Quarterly’ 1955 givna framställning ’Stability and vitality in Swedish democracy’, tagits upp av åtskilliga politiska forskare, särskilt i England och Amerika. Någon mera utförlig och systematisk analys av problemet har emellertid såvitt jag vet inte givits.”²¹

Detta är ju inte ett erkännande att det fanns de som hade samma idéer oberoende av honom. Jag anser således att jag gett en rättvisande bild av Tingsten även i detta fall och redovisar öppet alla kända fakta i min artikel. Petersson argumenterar vidare att Tingsten relaterar till Milanokonferensen i sin bok *Från idéer till idyll*, och antyder med detta att jag skulle ha undanhållit det på något sätt. Även denna invändning faller eftersom jag tar upp precis just detta i min artikel.²²

Punkt 4:

Petersson framhåller en enda mening där Tingsten sade att ”The organization cannot be the great defender of democracy of the world.” Detta inledde hans anförande som sedan utvecklades i mer konstruktiv riktning med tips på hur organisationen borde arbeta för att bli effektiv. CIA-mannen Irving Brown delade dessa synpunkter, vilket framgår av mötesprotokollet.²³ Jag tycker Tingstens konstruktiva kommentarer är viktigare för att ge en rättvis bild av vad han sade. Det kontrasterar också skarpt mot hans egen redovisning i memoarerna. Jag undanhöll dock inte alls att han var skeptisk till CCF:s förmåga att förändra världen i min artikel. Slutsatsen att Tingsten i sina memoarer kanske framställde sig som mer kritisk än han verkligen var står alltså fast.

Också denna punkt motsäger Peterssons påstående att jag inte presenterar något nytt som inte tidigare varit känt (och som bemöts under Punkt 2). Vad Tingsten sade i Bryssel var ju faktiskt okänt innan jag skrev om det i min artikel!

Punkt 5:

Petersson har rätt i att jag blandat ihop CCF:s Internationella sekretariat med dess Internationella Kommitté. Men det som är viktigt är ju betydelsen av detta misstag. Har Petersson visat att denna sammanblandning av termer resulterat i att slutsatserna som jag drar i artikeln är felaktiga eller orimliga? Svaret är förstås ett entydigt nej.

Punkt 6:

Detta är kanske den allra mest uppseendeväckande delen i Peterssons kritik. Så här skriver han:

²¹ Tingsten, Herbert, *Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratin* (Stockholm: Norstedts, 1966), s. 5.

²² Nilsson, M., ”The editor and the CIA: Herbert Tingsten and the Congress for Cultural Freedom: a symbiotic relationship” i *European Review of History*, Vol. 18, No. 2, April 2011, not 87, s. 171.

²³ Réunion du comité international Bruxelles 27/30 novembre 1950, s. 14, i: International Association for Cultural Freedom Records; Series III The Seminars; Box 2, folder 1 ”Minutes of the Sessions”; Joseph Regenstein Library, University of Chicago.

Den källa som Nilsson hänvisar till, en bok av Frances Stoner [sic] Saunders, uppger i själva verket att de innersta kretsarna i CCF började ana CIA-anknytningen först under 1964 och att rykten började komma i allmänt svang under 1966. Det är orimligt att anklaga Tingsten för att dessförinnan ha känt till CIA-kopplingen. Nilsson har därför ingen som helst grund för sin antydning att Tingsten skulle vara något slags bulvan eller agent för CIA. (s. 6)

Håller då denna punkt för granskning? Svaret är åter igen ett klart nej. För det första har jag har aldrig sagt att Tingsten var en "bulvan", eller än mindre en "agent", för CIA. Vart Petersson fått detta ifrån är sannerligen en gåta. För det andra så är det så att det inte ingår någon "anklagelse" mot Tingsten i min artikel. Den negativa associationen är helt och hållet Peterssons egen.

I min artikel hänvisar jag till sammanlagt fyra sidor angående denna sak, nämligen sidorna 378–9 samt 394–5.²⁴ På en av dessa sidor återfinns faktiskt året 1964, nämligen när Saunders redogör för när CCF-tidskriften *Encounters* chefredaktör Stephen Spender fick kännedom om CIA:s inblandning. Men Peterssons återgivning är allt annat än rättvisande:

'I think Nabokov diddled Stephen from the very beginning,' Natasha Spender later said. Certainly, Spender had been aware of the rumours from 1964, *and before*, as Wollheim's account shows. [min kursivering.]²⁵

Observera att detta gäller endast Stephen Spender, samt att Petersson undanhåller det mycket viktiga "and before". Källan säger alltså inte det som Petersson låter påskina! Petersson förtiger sedan följande information från sidorna 394–5:

[I]t was simply inadequate to say that Josselson [CIA:s huvudansvarige i CCF i Paris, m.a.] had accepted CIA aid 'without the knowledge of any of his colleagues'. 'I can tell you that several of the most important Congress people knew the truth because their governments had told them,' [John] Hunt [en annan CIA-man i Paris, m.a.] later revealed. '[Raymond] Aron was told. Malraux obviously knew. And so did Muggeridge and Warburg, who were told by MI6 after the two agencies reached an agreement regarding *Encounter*. 'Who didn't know, I'd like to know? It was a pretty open secret,' said Lawrence de Neufville. The list of those who knew – or thought they knew – is long enough:²⁶

Sedan följer en lång lista på personer som kände till detta och denna inkluderar många av Tingstens kontakter inom CCF och som jag redovisar i artikeln. Det är tack vare detta som jag kan skriva i min artikel att detta var "a pretty open secret from very early on". Detta tycks ganska rimligt i ljuset av vad Saunders skriver. Vidare står:

Not all of them were 'witting' in the sense that they were active participants in the deception. But they all *knew*, and had known for some time. And if they didn't, they were, said their critics, cultivatedly, and culpably, ignorant. 'Mike [Josselson] did try and tell some people, but they said they didn't want to know,' Hunt claimed. 'They knew, and they knew as much as they wanted to know, and if they knew any more, they knew they would have had to get out, so they refused to know.' [...] Hunt's wife, Chantal, who had worked for the French Ministry of Culture and, briefly, for the Congress, was dismissive of such moral fuzziness: 'Everyone in France, in my circles at least, knew the truth about who was behind the Congress,' she claimed. 'They all talked about it. They would say, "Why do you want to go and work there? It's CIA."' Everyone knew except,

²⁴ Ibid., not 129, s. 172.

²⁵ Stonor Saunders, *Frances, The Cultural Cold War: The CIA and the World of Arts and Letters* (New York: The New Press, 1999), s. 378. Stonor Saunders påpekar längre fram att Spenders fru alltid insisterade på hans oskuld i denna fråga, och det är lätt att se varför hon skulle vilja skydda sin mans minne (ibid., s. 410).

²⁶ Ibid., ss. 394–395.

apparently, those who worked for it. Isn't that odd? I always thought so.' 'Mostly they all denied knowing anything about it,' said Diana Josselson, 'but they made crummy liars.'²⁷

Peterssons motiv till att inte återge detta stycke är knappast ett mysterium. Det kullkastar ju den kritik han riktat mot mig. Saunders visar också att Nabokov vid ett tillfälle sade om CIA:s inblandning att 'it was the 'talk of the town' in many capitals of Europe, Asia, Latin America and Africa.'²⁸ Jag visar ju också i min artikel att Jan Myrdal redan 1957 påstod att en av Svenska kommitténs konferenser betalats av CIA. Detta visar att rykten var i svang även i Sverige under 1950-talet.²⁹ CCF hade stora problem redan i Berlin 1950 med dessa rykten och de enorma pengasummor som CCF:s representanter hade att röra sig med gjorde att många misstänkte att den amerikanska staten stod bakom. Den brittiske historikern Hugh Trevor-Roper var en av dem som fattade detta redan då och den f.d. CIA-agenten Tom Braden menade långt senare att allt som behövdes för att förstå vem som stod bakom CCF var vanligt sunt förnuft.³⁰ Samme Braden var övertygad om att till och med Spender vetat om CIA:s inblandning långt tidigare än 1964, och Lawrence de Neufville (medlem i CCF och under en period anställd av CIA) sade till Saunders att han kände personer som visste att Spender blivit informerad. Spender erkände till och med på ålders höst att folk hade påtalat *Encounters* koppling till CIA för honom under många år men att han valt att inte tro på det.³¹ Att i detta sammanhang, som Petersson, hävda att ingen kände till CIA:s inblandning innan 1964 är uppenbart felaktigt.

Mitt resonemang har även fått stöd av andra forskare. Bland annat så menar Per Wirtén att alla naturligtvis kände till att den amerikanska staten på något sätt stod bakom CCF redan från början.³²

Ett slutligt omdöme

Det står helt klart att Peterssons grova anklagelser mot mig kommer helt på skam. Petersson förtiger konsekvent all den dokumentation som talar för min argumentation. Detta skulle Petersson aldrig komma undan med i en vetenskaplig debatt, ty där skulle han tvingas redovisa samt ta ställning till den överväldigande dokumentation som stödjer mina resonemang. I media behöver han dock inte göra det eftersom inga journalister ställt kritiska frågor till honom och då inga försök till en rättvisande genomlysning av kritiken gjorts. Men min granskning av Peterssons kritik har även visat på allvarligare brister än så. Peterssons uppskrivade tonläge samt hans grova påhopp gör att hans ansvar för att på ett rättvisande sätt redovisa det jag gjort blir desto större. Detta kan dock Petersson inte leva upp till. Tyvärr är det svårt att på grundval av det som redovisats ovan dra någon annan slutsats än att Petersson här gör exakt det som han anklagar mig för, d.v.s. förvanskar fakta för att stödja sin egen argumentation.

Programmet *CIA:s hemliga propagandakrig i Sverige* sändes sedan planenligt den 31 mars 2013 och finns att lyssna till på SR:s hemsida.³³ Sändningen och de uppgifter som kom fram i

²⁷ Ibid., s. 395.

²⁸ Ibid., s. 396.

²⁹ Nilsson, M., 'The editor and the CIA: Herbert Tingsten and the Congress for Cultural Freedom: a symbiotic relationship' i *European Review of History*, Vol. 18, No. 2, April 2011, s. 164.

³⁰ Stonor Saunders, *Frances, The Cultural Cold War: The CIA and the World of Arts and Letters* (New York: The New Press, 1999), ss. 81–82.

³¹ Ibid., ss. 410, 424–425.

³² Se kommentar av Wirtén i: 'CIA:s hemliga propagandakrig i Sverige', <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=2519>. Datum för access: 2013-04-04. Se även: Wirtén, Per, *Herbert Tingstens sista dagar. En berättelse om ett liv*. (Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2013).

den föranledde inte ens en kommentar vare sig från de tidningar som tidigare angripit mig eller från Petersson.

Stockholm 2013-04-22

Mikael Nilsson

³³ <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=2519>. Datum för access: 2013-04-22.